

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՈՒՍՁ. ԵՕՐԿԱՅԻ ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՄԷՋ

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ - ՍԵԻՐ (ՓԱՐԻՋ) . 25 Մարտ .

Ուումէն ազգին տաղանդաւոր զաւակը, հայերուս ամէնէն մեծ և ամէնէն անկեղծ բարեկամը՝ Ուսչ . Եօրկա քանի մը շաբաթ Փարիզ մնալով՝ առիթ ունեցաւ օգտաշատ բանախօսութեամբ անգամ մ'ալ ցոյց տալու հայերուս իր հետաքրքրութիւնը, խոր գնահատութիւնն և աճեցուն հմտութիւնը մեր քաղաքակրթութեան ցուցանիշ թանկագին յիշատակարաններու մասին :

Փարիզահայ ընտրանին, ֆրանսացի և ռումէն անձնաւորութիւններ փութացեր էին յարգանքի տուրքին հետ ունկնդրել գիտնական Ուսուցչապետը :

Հազարապետ Զ. Խանզատեան, հակիրճ խօսքերով նոյն մեր Հաստատութեան, Փարիզի Հայ Տնտեսական կեդրոնի և ամբողջ Հայութեան յարգանքին զգացումները ներկայացուց Ուս . Եօրկայի, որ գեղեցիկ նախաբանով մը սկսաւ իր բանախօսութիւնը, շեշտելով իր խոր համոզումը թէ «Ազգ մը կենդանի և կանգուն պահող ազգականները անոր արտաքին քաղաքական պայմանները չեն, այլ իր ինքնուրոյն մտայնութիւնը, իր տոհմային ոգին : Եթէ ազգ մը գիտցաւ իր յատկութիւնները կեդրոնացնելով ստեղծել ինքնատիպ գեղարուեստ մը, այդ ազգը մի անգամ ընդ միշտ փրկուած է կործանումէ : Բարեբախտաբար Հայը գիտցած է շատ հինէն կռանել այդ անխորտակելի պատնէշը, ըսել կ'ուզեմ ստեղծել իր գեղարուեստը, և եթէ բարձր մը Հայերուն տրուի քաղաքական կատարեալ ազատութիւն, շնորհ մը պիտի չըլլայ ատիկա մեծ պետութիւններու կողմէն, այլ արժանի իրաւունքը հայ ազգին » :

Այնուհետեւ, հմուտ բանախօսը դարձ

դար և գաղութէ գաղութ անցաւ հետապնդելով հայ գեղարուեստի զանազան նըմոշները՝ և մասնաւորապէս զանոնք որ չորս տարի առաջ ցուցադրուած էին Պուլքէշի մէջ սարքուած «Հայ արուեստի ցուցահանդէս»ին մէջ : Ունկնդիրներն աւելի հետաքրքրելու և շօշափելիօրէն ըզզացնելու համար այդ արուեստի ուրոյն գծերը՝ Ուսչ . Եօրկա ցոյց տուաւ շարք մը լուսանկարներով՝ որ հայ գեղարուեստի առարկաները կը պատկերացնէին, Ժ. Ժ. դար, ինչպէս եկեղեցւոյ վարագոյրներ, եպիսկոպոսական ասղնեգործ խոյրեր, շուրջառներ, կանացի հանգերձներ, զանկապաններ, հին ձեռագիրներու մանրանկարներ, խորաններ և լուսանցազարդեր :

Յարգելի բանախօսը նկարագրելով հայ գեղարուեստի դարաւոր շրջանները և երկրէ երկիր իր կրած ազդեցութիւնները, յիշեց կիլիկիոյ արտադրութիւններէն վերջ խրիմի, կաֆայի հայ գաղութներու առեւտրական դերը, Ժ. դարու Սուլաւայի և Պոթոշանի երկրաչափական խորաքանդակներու գեղարուեստական կարեւորութիւնը, և Վանի զուտ հայկական ձեռագործները : Բանախօսը կարծիք յայտնեց թէ կեռայի Ժ. և Ժ. դարերու հայկական ձեռագործները պարսիկ - ռումէն ազդեցութիւնը կը կրեն. և թէ մեծարժէք չեն փայտի և մետաղի վրայ փորագրութիւնները :

Գրչագիրներու զարդերուն վրայ ծանրանալով յիշեց Դրազարկ վանքի Աւետարան մը Ժ. դարու : Հուսկ արտայայտուելով Ժ. Ժ. դարերու գործերուն վրայ՝ աննպաստ կարծիք յայտնեց անոնց մասին, քանի որ առաջինը աննշան գործեր

տուած էր և երկրորդը նմանութիւն հիւնքուն՝ առանց ո՛ր և է նոր յղացումի :

Յարգելի Ուս . Եօրկա շեշտեց թէ այդ բանախօսութիւնը յատկապէս կատարել փափաքած էր Մուրատեան վարժարանի սաներուն համար, որոնք, յետ Ուսուցչապետին խօսքերու կնիքին և ունկնդիր-

ներու ծափերու տարափին, իրենց յարգանքի ցոյցն ըրին անոր՝ ռումաներէն տաք ու անկեղծ ուղերձով մը :

Յաւարտ՝ վարժարանի վարչութիւնը պատուասիրեց Ուսուցչապետը և իր հետ ռումէն և ֆրանսացի հիւրերն և հաստատութեան հայ բարեկամները :

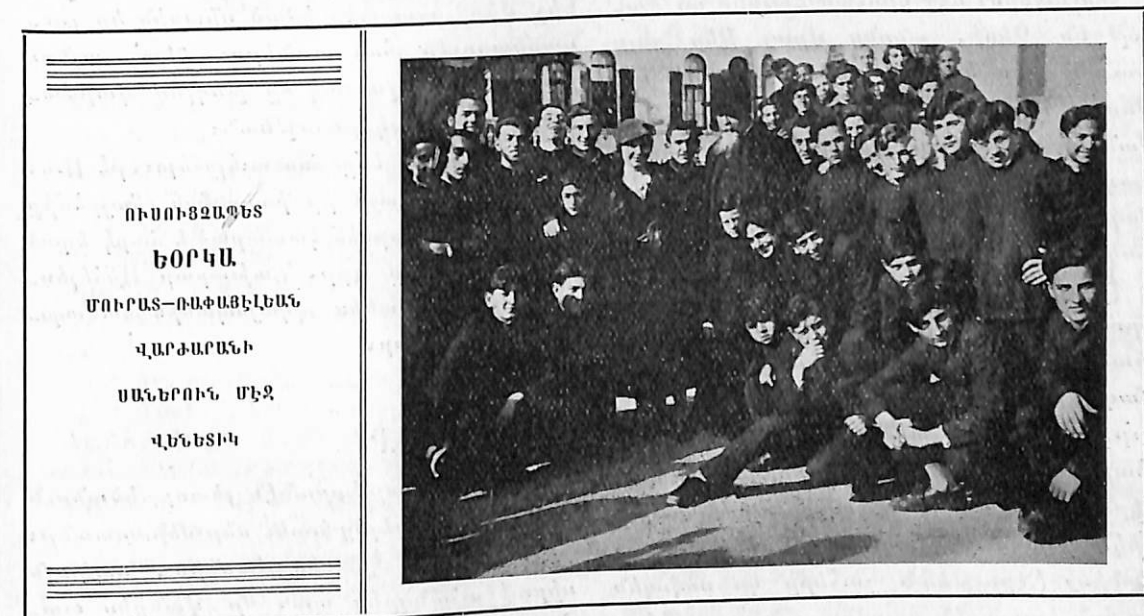
ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ - ՎԵՆԵՏԻԿ

Մարտի 29 ին Ուս . Եօրկա Փարիզէն Վենետիկ ժամանած էր. վարժարանիս ռումանահայ աշակերտաց խումբը, 14 հոգի, առաջնորդութեամբ Տեսուչ հօր, փութաց

նետկոյ վարժարանին մէջ ալ ճառախօսութիւն մը կատարելու :

Յաջորդ օրը, Աւագ ուրբաթ, յետ միջօրէի, իր տիկնոջ և Վենետիկ Ռումանական

բարի գալուստ մաղթել հայասէր Ուսուցչապետին Ռումանական տան մէջ :

Իր սիրալիր ընդունելութիւնը և յիշելը որ Սեւրի Մուրատեան վարժարանին մէջ կատարած է Հայկական արուեստի վրայ ճառախօսութիւն մը, առիթ տուին զինքը հրաւիրելու : Ուս . Եօրկա ոչ միայն յանձն առաւ լեզուով զինքը կ'ողջունէր, այլ և յանձնեց անոնց հարկւրէ աւելի հայկական ձեռագիրներէ քաղուած լուսանկարներ, որպէսզի հանգստեամբ դիտեն զանոնք, պատեհագոյն ժամանակի մը թողլով Վե-

նիպատոսին և անոր դստեր հետ այցելեց վարժարանս. աշակերտութիւնը զինքն ընդունեցաւ հետեւորդներուն հետ վարժարանի մուտքը՝ բուն ծափահարութեամբ, և առաջնորդուեցաւ վարժարանի դահլիճը. հոն կարդաց վարժարանի աշակերտներէն Գրիգոր Վալֆանան՝ ռումաներէն լեզուով հետեւեալ ուղերձը :

«Բարձրապատիւ Տէր,

Թոյլ տուէք ինձ ընկերներուս կողմէ թարգման ըլլալ մեր մեծ ուրախութեան Ձեզ տեսնելու մեր մէջ՝ երբ Ձեր այցե-

լուծեամբ կու գաք պատուելու մեր վարժարանը:

Երէկուան Ձեր ըրած սիրալիր ընդունելութիւնը Ռումանացի իմ ընկերներուն՝ անջնջելի պիտի մնայ մեր մաքին մէջ: Բայց այս ընդունելութիւնը ճառագայթ մ'է միայն Ձեր մեծ սիրոյն զոր կը տածէք հանդէպ մեր Ազգին: Մեր պատմութեան և մեր հնախօսութեան ունեցած Ձեր խոր հմտութիւնը սիրելի ըրած են Ձեզի Հայ ազգը, տեսնելով անոր անցեալին մէջ մեր ցեղին արիութիւնը և տոկունութիւնը, առաքնութիւններ՝ որ մինչեւ այսօր կը կարգացունեն ամէն տեղ ցրուած Հայութեան կեանքին մէջ:

Ռումանիոյ մէջ ցրուած Հայերն ալ ծանօթ են Ձեզի, անոնց վրայ Ձեր ցոյց տուած հոգը և խնամքը երախտագիտութեամբ լեցուցած են զմեզ՝ հանդէպ Ռումանիոյ վեհափառ թագաւորին, իր կառավարութեան և յատկապէս Ձեզի որ կը մարմնացնէք ամբողջ ռումանացի ուսուցչական իմաստուն ղեկավարութիւնը:

Լիայթլս ենք թէ Ձեր շնորհիւ պիտի իրականանայ մեր Տեսուչ Հօր եռանդուն փափաքը՝ վարժարանիս վկայականին համազօր ճանչցուիլը Ռումանիոյ մէջ ալ, ուր համալսարանական ուսումնին կը փափաքին շարունակել մեր երիցագոյն ընկերները որ այս տարի պիտի արժանանան Լիկէնական վկայականին: Իրենց և Ռումանիոյ Տէրութեան շահերը կը ստիպեն որ հոն կատարեն բարձրագոյն ուսումները փոխանակ օտար պետութեան համալսարաններուն:

Բարձրապատիւ Տէր, Դուք քիչ օրէն կը վերադառնաք այն երկիրը, որ այլեւս մերն ալ է, հոն են մեր ծնողքն և եղբայրները, հոն ստացած ենք մեր նախնական կրթութիւնը, մենք կը սիրենք անոր կլիման, անոր երկինքը, անոր բլուրներն և ջուրերը, և ի մասնաւորի անոր բնակչութիւնը որոնք զմեզ եղբայր կը ճանչնան, և մենք զիրենք կը նկատենք որպէս միւր հիւրընկալ հայրերը: Եւ որովհետեւ

ները, տարէք մեր սրտին երախտագիտական զգացումները ի մասնաւորի անոր՝ որ հայրն ու թագաւորն է իր ժողովուրդին: Կեցցէ՛ք Բարու մեր սիրելի թագաւորը»:

Ուսչ, Եօրկա իսկապէս յուզուած՝ այդ անկեղծ և եռանդուն ուղերձէն՝ տաք սըրտով մը յայտնեց իր շնորհակալիքը, յիշեցուց իր սէրը զոր ունի Հայ ազգին հանդէպ և անոր պատմութեան և հնու-թեանց: շնորհակալ եղաւ նաեւ այն ջերմ ընդունելութեան զոր գտաւ օտար երկնքի տակ և պատանի սրտերու սիրոյ ցոյցերուն Ռումանիոյ հողին և անոր իշխող թագաւորին համար: Ուղերձը՝ որ այնքան քաղցր էր եկած իր սրտին՝ առաւ, ու քիչ վերջ պարտէզ իջած միասին կը լուսանկարուէր հոն սաներու հետ՝ այնու թանկագին յիշատակ մը թողով վարժարանին և աշակերտութեան:

— Ոչրախ ենք հոս աւելցնելու թէ Ռումանիոյ համաձայն իր խոստումն՝ հայրենիք վերադարձին արդէն կատարած է հարկ եղած միջամտութիւնը կրթ. նախարար Անճելուքոյի՝ վարժարանիս վկայականին համազօրութեան համար:

Ի Ս. ՂԱԶԱՐ

Մ. — Ռ. վարժարանէն յետոյ մեծանուն Ուսուցչ.ը այցելեց նաեւ մեր մենաստանը: Թէեւ սուղ էին իր ժամերը, սակայն սիրով ունկնդրեց պահ մը վանքիս տաճարին մէջ Աւագ Ուրբաթի աննման եւ հոգեթունդ երգերը, որոնց զեղեցիկ մէկ նմոյշը, վերջերս լոյս տեսած, նուէր տրուեցաւ Ուսուցչապետին: Մեկնած պահուն մեծ փափաքով՝ որպէս հայ սրբաւկայրի յիշատակ՝ նորափթիթ բուրումնաւէտ շուշանի ծաղիկներ առաւ մեր պարտէզէն և ընտանի, զուարթ խօսակցութեան մէջ յիշեց տարիներ առաջ վանքէն իրեն նուիրուած զեղձանիկը՝ որ Հայաստանը կ'երգէր իրեն և ըսաւ թէ դեռ լաւ կ'երգէ և միանգամայն իր երգերը կը սորվեցնէ ռումէն զեղձանիկին:

ԻՄԲ.

Խորին շնորհակալութիւն կը յայտնենք Ազնիւ Պրն. ԹՈՐՈՍ ԾԱՌՄԱՆԵԱՆԻ որ վանքիս/Հայկական Մատենադարանին նուիրեց **ԼԵՕԻ** հազուագիւտ գործը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍ. Ա. ՀԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ (Հրտ. Գասպար Յ. Տէր-Մարգարեանի. տպ. Թիֆլիս, 1917, էջ 710)

Տպարանս կը ստանձնէ ամէն տեսակ հրատարակութիւն Հայ և Եւրոպական լեզուներով, ինչպէս նաեւ՝ վաճառականական թուղթեր, համականի, համակածրար, փարտեթ, գունատուր, պարզ, Այցետոմսեր, Պիտակներ և այլն: Այնթերի տպագրութիւն՝ մատչելի գիներով:

Բոլոր անոնք որ կը փափաքին տպարանիս նոր ԳՐԱՑՈՒՑԱԿն ունենալ՝ թող հաճին դրկել իրենց հասցէները:

Բաժանորդագրուեցէք և ծառայեցէք Հայ մամուլի երիցագոյն ներկայացուցիչը՝ «Բազմալեզու»ը, վստահ ըլլալով որ մեծապէս պիտի նպաստէք հայ լեզուի և գրականութեան սրբազան դատին, հայ ցեղի անաղարտ պահպանութեան և յաւերժացումին:

«ԲԱԶՄԱՎԷՊ»-Ի ՀԵՏ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԱԾ ԹԵՐԹԵՐ

1932 - 1933

ՆՈՐ ԼՈՅՍ, Ա. տարի 1933-4) Galata, Billur Sokak 10, Istanbul (Turquie).

ՆՈՐ ԼՈՒՐ, օրաթերթ, Ա. տարի, Galata, Billur Sokak 10, Istanbul (Turquie).

ՆՈՐ ՀԱՅԸՆ ՀԱՆՐԱ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒՄ. Ա. տարի, Calle Salas 496, Buenos Aires.

ՆՈՐ ՕՐ, անկախ շաբաթական քաղ-գր-ընկ. ԺԱ. տարի, 723 Fulton St. P. O. Box 3344 Fresno, Calif. (U. S. A.).

ՆՈՐ ՕՐ, օրաթերթ ազգ-քաղ-գր. Ժ. տարի, 20 A. Rue Vouli, Athènes (Grèce).

ՇԱՐԱԹԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻԿ, (Հայ աւետ. եկեղ. ազգեր), 152 East 34th St. New York N. Y. (U.S.A.)

ՇԱՐԺՈՒՄ, քաղ-գր-ընկերային թերթ, Գ. տարի, Galata, Kurekciler 8, Istanbul (գաղթած)

ՇԱՐԺՈՒՄ, ազգ. գր-գիտ. կիսամս. Ա. տարի (1932) Rue Villeroy, Lyon (գաղթած)

ՈՐԲ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՍՏՂԸ հանդէս ամսօրեայ, Ի. տարի 1931. (գաղթած) B. P. 245, Beyrouth (Liban).

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ, գլխաւորական ամսագիր Միւթի-թարեան (Վիեննայի Հարց) վարժարանին. Բ. տարի, Rue Armenska 7-11, Plovdiv (Bulgarie).

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ, ազգ-հորկին և քղբին. շաբաթական Բ. տարի, Bld. Maria Louisa, 18, Sofia (Bulgarie).

ՊԱՅՔԱՐ, օրաթերթ ազգ-քաղ-գր. ԺԱ. տարի, 296 1/2 Shawmut Ave., Boston Mass. (U. S. A.).

ՊԱՏԿԵՐ, նոր սերունդին շաբ.թերթ, Ա. տարի, Ankara caddesi, Resit Efendi han 7, Istanbul (գաղթած)

ՊԱՐՏԵՋ Ա. տարի (1932-3), մանկական պարբ. Agop Marachlian, Passage Covo, Plovdiv.

ՊԻՈՆԵՐ ԿԱՆՁ, օրկան ՀԼԿԵՄ կենտկոմի, պիտ. ներական և աշակերտական վեցօրեայ թերթ, Իրեւան (Պետրոս տպ.). (գաղթած)

ՊՐՈԼԵՏԱՐ, օրաթերթ, Ի. տարի Թիֆլիս.

ՊՐՈԼԵՏԱՐ, միամսեայ հորկին-քղբին-գրկին. պատ. կերպարգ. ժուրնալ (Հր. «Պրոլետ.» օրթերթ) Թիֆլիս.

ՍԱՀԱԿ - ՄԵՍՐՈՊ գր. գիտ. և զերարուեստ. կիսամսեայ, Գ. տարի. Av. Gouraud, St. Michel. Imm. Nicolas Cherayem, Beyrouth (գաղթած)

ՍԱԽԱՆԱԿ. տե'ս ԶԵԼԻՆ. Գանդի:

ՍԵՒԱՆ քաղ-հաս-գր. անկախ եռօրեայ, Ա. տ. (1933-4), Rue Dordon 1, Athènes.

ՍԻՈՆ, հայ ամսագիր կրօն-գրական-բանասիրական. Նոր. շրջան, Ի. տարի, Patriarcat Arménien, Jérusalem (Palestine).

ՎԱՍՏԱԿ, պարբերաթերթ առևտր-անտես. եւ երեսմ. Galata, Rue Billur 10, Istanbul (գաղթած)

ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ, քղբին-հորկին և գրական անկախ շաբաթական-իմբ Հայկ Գարազաշ, Գ. տ. Téhéran.

ՎԵՐԵԼՔ շաբաթական, Athènes (գաղթած)

ՎԷՄ երկամսեայ մշակոյթի և պատմութեան. 4 Sq. Léon de Bertalot, Courbevoie-Bécon (S).

ՎՈՍՓՈՐ գր-գիտ. շաբաթական, Ա. տ. 1933. Galata, Medrese Sokak, Istanbul. (գաղթած)

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ հայ համագործակց. «Թրակիա» գրամատան, Ա. տարի (1932-3) Տպ. «Մասիս», փող. Վիայեց 13, Սոֆիա:

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ, Մուրատ-Ռափայէլեան հայկին Աշակերտաց Միութեան, երկամսեայ, Գ. տարի, (Բ. շրջան) 49, Rue Rochecouart Paris (9e).

ՓԱՐՈՍ, հորկին և քղբին. եռօրեայ, Rakovska, 19, Plovdiv (Bulgarie).

ՓԱՐՈՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ, ամսաթերթ հայ եկեղեցապետի միութեան, Ի. տարի, P. O. Box. 786 Fresno, Calif. (U. S. A.).

ՓՈՒՆՋ, հայ և օտար գրականութեան մանկական շաբաթական, Թ. տարի, Rue de Mex. Bloc 2, App. 12, Heliopolis, (Le Caire) (Egypte).

ՓՈՒՆՋ պարբ. գր. և գիտ. Ա. տարի (1933-4), Odos Maditou, Nea Kokinia - Le Pirée.